

PARADOKS: Korleis kan det ha seg at bøndene produserer for mykje mat her i steinrøysa? Er det tid for å lage maten meir ressursvenleg og i mindre mengd?

TIDENS TEGN

Av Alf Skjeseeth

Sauebonden Erlend Brede Rossen i Gaular kommune i Sogn og Fjordane leverte i fjor haust ein vaksen sau til slakt hos Nortura i Førde. Slaktevevta var 43,7 kilo, og han fekk to kroner og nitten øre for skroften. Det gav fem øre per kilo, altså ei rein fornærming mot bondens arbeid.

Fossens yrkesbror Anders Boltås i Nordreisa fortalde at han nytta sauekjøt til bikkjemat eller reveåte, heller enn å levere til tapsbringande slakt.

På same tid vart det kjent at Norge dumpa 120 tonn sauekjøt i Afghanistan, av alle stader. Finansavisens redaktør Trygve Hegnar og Bonde- og småbrukarlagets leiar Merete Furuberg fann kvarandre ved å kalle tilstanden «eit galehus». Det var ein sjeldan allianse.

For lammekjøt var prisfallet mindre dramatisk, men ille nok i ei næring der årssimtekta er halvparten av ei vanleg lønssimtekta.

Kva går skeis med sauen, fjellets slåttekar? Det åhreite dyret heid landskapet oppe og gjev liv til fjell og vidde, før det gjev kjøt av beste merke som ligg på fryselager til det går ut på dato.

Noko er galt fatt, og problemet er samansett. Matkjedane har fått kjøtt for at kjøtet er for lite tilgjengelig i butikkane, og den altoverskuggande jakta på billig mat gjer sitt til at kvalliterisjam ikkje blir seld.

Matskribenten Yngve Elkern skriv at «norsk lam er alt vi vil moderne mat skal være: Lever i frihet, better i det grønne. Rart vi ikke spiser mer». Han meiner overproduksjon er eit luksusproblem som vi kan ete opp med kniv og gaffel, men det er ikkje lett å finne balansen.

Marknadsregulering

«Markeds situasjonen for sau og lam er fortsatt svært krevende», melder Ole Nicolai Skulberg, som er marknadsdirektør for kjøt og egg i Nortura.

Det bondeeigde samverkseksjonen la før påske fram oppdatert prognose for 2018, som viser at overproduksjonen er aukande også av svinekjøt, medan Skulberg gler seg over at norsk storfekjøt no dekkjer større del av marknaden.

Det kompliserer biletet at Norge har fast importkvote for saue- og lammekjøt på 1000 tonn. Vi importerer altså ein million kilo medan sauebønder må føre blikkja med kjøtet. Etter import viser prognosen eit overskott på 600 tonn i år. Det er trass alt ei halvering sidan førre prognose, på grunn av lågare produksjon og krise-

Når norske bønder lager mat vi ikkje treng, er noko galt fatt.

KJØTKRISE

FOR MYKJE AV DET GODE

lagring, og det er venta at sauebestanden vil synke med 3 prosent.

I tillegg til den kalkulererte overproduksjonen ligg nesten 2900 tonn saue- og lammekjøt på «reguleringslager» ved inngangen til 2018. Ordet illusjonerer omgrepet «marknadsregulering». Nortura, The og Fellekjøpet er tildelt ansvaret for regulering av marknaden for kjøt og egg, mjølk og korn. Fjorfermarknaden er ikkje regulert.

For å halde best mogleg balanse

importbehov til ein situasjon med marknadsbalanse og ein viss overproduksjon», sa han til NRK.

Kinking for bøndene

«Overproduksjon» er eit ord med dårlig klang i eit land med berre 3–4 prosent dyrkbart areal og med store overføringar til landbruket. Når bøndene produserer meir av basisprodukt kjøt og mjølk enn det er marknad for, er det eit kinking utgangspunkt for jordbruksforhandlingane med det Framstegsparti-styrte Landbruksdepartementet, som tek til om to veker.

Nesten 10 prosent av mjølkka går til eksport for å lage Jærbergost i utlandet, men dette er ei ordning som står for fall på grunn av internasjonalt forbod mot subsidiert eksport. «Si farvel til melkebøndene», skriv Trygve Hegnar, og det er ingen ekte sorg å spore.

For flinke

Skriffa er på veggen også i svineæringa, som i volum er fem-seks ganger så stor som sauedrifta. Her viser Norturas prognose eit overskott på 2600 tonn i 2018, helle 900 tonn meir enn førre prognose. Direktør Skulberg slår fast at talet på purker må ned og at det ikkje er rom for etablering av nye svinebruk.

Norske svinebønder er på sett og

